סה: הבא על יבמתו פרק ששי יבמות

אפילה תרי והיא אמרה תלתא והשתא ניחא הא דקאמר הוא אומר מינה שהרי עכשיו הוחזקה בתלת זימני ויש לה להפסיד כתובתה והיא אמרה מיניה ומסיק דנאמנת ואם טוענת דאין יכול להזקק פסקו רבותינו דנאמנת אפילו למשנה אחרונה דדוקא כשטוענת שאין יורה כחן מיישינן שמא משקרת לפי שבעלה לא ידע בה דמשקרת כדאמרי' בסוף נדרים (דף צא.) אבל במילתא דידע בה דמשקרא נאמנת מדרב המנונא [6] לפי שאין האשה מעיזה פניה בפני בעלה א):

ולא קאמר פרו ורבו. אע"ג דלאדם הראשון קאמר פרו ורבו הכוח כרכה בעלמא ולא למצוה [6]:

ואי סלקא דעתך דלא מיפקדא בתובה מאי עבידתה. משמע דאי מיפקדא ניחא ליש לה כתובה ותימה דאי מפקדא א"כ מיענשא אפריה ורביה ואית לן למימר דאדרבה איכי היא דלא זכתה כדמובא לעיל ותירץ ר"י בן ר' מאיר דהכא בידוע שהוא עקור אבל ק"ק אמאי פריך כתובה מאי עבידתה ולא פריך נמי אמאי יולדת: **כי** הא ודאי כפינן. פר"מ דכל הנך דכופין מחמתה דוקא מנה ומאתים אית לה אבל תוספת לית לה דאדעתא למיפק לא אוסיף לה ודייק מהא דאמר ברים אע"פ (כתובות דף נד:) תנאי כתובה ככתובה נפקא מינה למולדת כו' ולא קאמר נפקא מינה לבאה מחמת טענה וכיולא בה והא דלא קאמר נ"מ לשהה עמה עשר שנים שיש לה נמי תוספת דלא גרעה מגילוגית דאמר בסוף אלמנה ניזונת (שם ד' קא.) דיש לה תוספת מילתא דפשיטא היא כיון דלא מחמתה כופין דמה היא יכולה אם נ"ד כופין אותו משום פריה ורביה ור"ת מפרש דאבל מילי הוי תנאי כתובה ככתובה וממחמת ומכרוביה דאין להם כתובה אע"פ שיש להם תוספת התם משום דאיגלאי מילתא דלא נתקדשה מעולם ולא יתכן דלענין פרעתי לא הוי תנאי כתובה ככתובה דאכתובה לא אמר כלום וכתוספת נאמן לומר פרעתי כדמוכח בעובדא דשמתאי בריה דרבי מרינוס (כ"מ ר.) ויש לדחות דהתם לא הוסיף תחן עצמו כ"א שבתאי אחיו ולא תשיב כשאר תוספת ואין להאריך כאן כן מצאתי בתשובה אחת שפסק ריצב"ש על אשה שהיתה טוענת על בעלה כי אין לאיש גבורתו והאיש היה טוען כי היה לו גבורת אנשים אך היא בועטת וגוערת שאין יכול לבעול דלא מהימנא מדרב המנונא [6] כיון שהיתה תובעת כתובה והיכא שהודה הבעל שאין יכול לבעול פסק לריך ליתן גט וכתובה אפילו אינה באה מחמת טענה כיון דאין יכול כלל לקיים לה עונה ודוקא מנה ומאתים אבל תוספת לא יתן דהא בנכנסה לחופה ולא נבעלה עמד בתיקו ברים אע"פ (כתובות דף נו. ושם) דשמא לא כתב אלא ע"מ חיבת ביאה ולרב תיקון אבל נדוניתה שהכניסה לו יחזיר הכל מה שידעו שהכניסה לו אבל מה שכותבין נדוניא גדולה לכבוד הכלה גרמה לו דהוי כענין תוספת ומיהו אם יכול להתקשות ויש [6] כאן לכל הפחות הכנסת עטרה אבל אין לו כח למרק על זה גרמה לו דיש תוספת דיש כאן חיבת ביאה בהכנסת עטרה ואם אין יכול לבעול מחמת שרחמה לר כתב דאם המתין ג' שנים דימתין עוד שנה ואף על הקשו אינה כתב שאין לה למהר לסתור בנינה כי רחמי שדי מרובים ומטעם דפסק ר"ח דאין תוספת בבאה מחמת טענה מאשה דאדעתא למיפק לא כתב לה זה הטעם אין שייך כאן יכול לבעול דמידע ידיע דנשאת לו מתחילה לכך: **הדרן עלך הבא על יבמתו**

[1]**הוא אמר אפלת בגו עשר והיא אמרה לא אפלית** א"ר אמי אף בזו היא נאמנת דאם איתא דהפילה נפשה בעקרתה לא מחזקה הפילה וחזרה והפילה וחזרה והפילה הוחזקה לנפלים [2]הוא אמר אפילה תרי והיא אמרה תלת אמר רבי יצחק בן אלעזר עובדא הוה בי מדרשא ואמרו היא מהימנא דאם איתא דלא אפלה נפשה בניפלי לא מחזקה: **מתני'** [3]האיש מצווה על פריה ורביה [4]אבל לא האשה רבי יוחנן בן ברוקה אומר על [5]שניהם הוא אומר [7]ויברך אותם אלהים ויאמר להם [אלהים] פרו ורבו: **גמ'** מנא הני מילי אמר ר' אילעא משום ר' אלעזר בר' שמעון אמר קרא [8]ומלאו את הארץ וכבשוה איש דרכו לכבש ואין אשה דרכה לכבש אדרבה וכבשוה תרתי משמע אמר רב נחמן בר יצחק וכבשה כתיב רב יוסף אמר מהכא [9]אני אל שדי פרה ורבה ולא קאמר פרו ורבו ואמר רבי אילעא משום ר' אלעזר בר' שמעון כשם שמצוה על אדם לומר דבר הנשמע כך מצוה על אדם שלא לומר דבר שאינו נשמע רבי אבא אומר חובה שנאמר [3]אל תוכח לץ פן ישנאך הוכח לחכם ויאהבך וא"ר אילעא משום רבי אלעזר בר' שמעון מותר לו לאדם לשנות בדבר השלום שנאמר [4]אביך צוה וגו' כה תאמרו ליוסף אנא שא נא וגו' ר' נתן אומר מצוה שנאמר [5]ויאמר שמואל איך אלך ושמע שאול והרגני וגו' [6]דבי רבי ישמעאל תנא גדול השלום שאף הקדוש ברוך הוא שינה בו דמעיקרא כתיב [10]ואדוני זקן ולבסוף כתיב [7]ואני זקנתי: רבי יוחנן בן ברוקה אומר: אתמר רבי יוחנן ור' יהושע בן לוי חד אמר הלכה כרבי יוחנן בן ברוקה וחד אמר אין הלכה כרבי יוחנן בן ברוקה תסתיים דרבי יוחנן הוא דאמר אין הלכה דיתיב ר' אבהו וקאמר משמיה דרבי יוחנן הלכה ואהדרינהו רבי אמי ורבי אסי לאפייהו ואיכא דאמרי רבי חייא בר אבא אמר ואהדרינהו רבי אמי ורבי אסי לאפייהו אמר רב פפא בשלמא למאן דאמר רבי אבהו אמרה משום כבוד בי קיסר לא אמרו ליה ולא מידי אלא למאן דאמר רבי חייא בר אבא אמרה לימרו ליה לא אמר רבי יוחנן הכי מאי הוה עלה ת"ש דאמר ר' אחא בר חנינא אמר ר' אבהו אמר ר' אסי עובדא הוה קמיה דרבי יוחנן בכנישתא דקיסרי ואמר יוציא ויתן כתובה ואי ס"ד לא מפקדה כתובה מאי עבידתה דלמא בבאה מחמת טענה כי ההיא דאתאי לקמיה דר' אמי אמרה ליה [11]הב לי כתובה אמר לה זיל לא מיפקדת אמרה ליה מסיבו דילה מאי תיהוי עלה דהך אתתא אמר כי הא ודאי כפינן [12]והיא דאתאי לקמיה דרב נחמן אמר לה לא מיפקדת אמרה ליה לא בעיא הך אתתא [13]חוטרא לידה ומרה לקבורה אמר כי הא ודאי כפינן [14]יהודה וחזקיה תאימים היו אחד נגמרה צורתו לסוף תשעה ואחד נגמרה צורתו לתחלת שבעה יהודית דביתהו דר' חייא הוה לה צער לידה שנאי מנא ואתיא לקמיה דר' חייא אמרה אתתא מפקדא אפריה ורביה אמר לה לא אזלא אשתיא סמא דעקרתא לסוף [15]איגלאי מילתא אמר לה איכו ילדת לי חדא כרסא אחריתא דאמר מר יהודה וחזקיה אחי פזי וטוי אחוותא

הוא אמר אפלה בגו עשר. כשאנו אין לכופו להוליד הוא אומר הפילה בתוך עשר ועדיין אין זמן להוליד דתנן מוכה שהפילה: **והיא אמרה לא אפלית.** אלא עקרה אני: **הוחזקה לנפלים.** ויוליד ויתן כתובה שמא לא זכה ליבנות ממנה: **אפילה תרי.** ולא אוליד: **היא מהימנא.** וכופין אותו ולא שהיא תובעת גירושין אלא שבעלינו לכופו לקיים פריה ורביה: **מתני' אבל לא האשה.** וטעמא מפרש בגמרא: **גמ' לומר דבר הנשמע.** דכתיב (ויקרא יט) הוכח תוכיח לעמיתך מי שמקבל הימנו: **אביך צוה.** יעקב לא צוה אלא הם שיגו מפני דרכי שלום: **איך אלך.** וכתיב [1] ויאמר ה' עגלת בקר תקח בידך ואמרת לזבח לה' וגו' הקב"ה צוה לשנות: **משמיה דרבי יוחנן הלכה.** כר' יוחנן בן ברוקה: **ואהדרינהו לאפייהו.** דלא אמרה רבי יוחנן מעולם ואלקו לו בכוד ולא רצו להמתיקו: רבי אבהו קריב למלכות היה דאמר בסנהדרין (דף יד.) ובכתובות (דף יז.) דמשמן אמהתא דבי קיסר רבא דעמיה מדברנא דאומתיה: **עובדא הוה.** והיא תובעתו לגרשה לפי שלא היו לה בנים: **דאמאי לקמיה דרבי אמי.** ומובעתו לגרשה: **לא מפקדא.** ואם רולה את לגמת אין לך כתובה: **מסיבו דילה.** בזקנתה מה תהא עליה: **חוטרא לידה.** עץ [2] שתשען עליו לעת זקנתה ואם תמות יקברנה: **איכו ילדת לי חדא כרסא.** ומי יתן שלא שתית ותלדי לי עוד כרס אחד שני בנים: **אחי.** תאומים: אחוותא

עין משפט נר מצוה

קבג **א** מרי' פט"ו מהל' אישות הלכה יג טוש"ע אה"ע סימן קנד סעיף יג:
קכד **ב** מרי' שם טוש"ע שם סעיף יד:
קכה **ג** מרי' שם הלכה כ טוש"ע שם סימן ג סעיף ג:
קכו **ד** מרי' שם טוש"ע שם סעיף יג:
קכז **ה** ו מרי' שם הלכה י טוש"ע שם סימן קנד סעיף ו:

תוספות ישנים

לא אמר משום שם רש אני מוציאה לא מצי אמר לה אילו הייתי יודע וכו' שהרי היה יכול לבודקה. ומהלא בדקה כאשר אמנו רוחות בנפש כי אקר היה ולאי אתרגיל שתמנת שנאה נתן לה נגו ואפילו היה יודע בילאי שהשם רש שקר היה מגרשה. ונם כי לשם נרשה מדעתו. אבל הכא ב"ד לו אותו לגרשה: **א** איכי שתקה אנן מי שתקינן. וא"ת התם נבי המוציא את שמה משום שם רש ואילונים דאמרינן ר"י אומר אומרין לה שתיקתך כי שאלת לאחר והיו לה בנים והיא תובעת כתובתה. אמאי לא פריך תלמידא לר' איכו שתיק אנן מי שתקינן ר"ל דודאי הא דקאמר נגו בגבל וכנים ממזרים לא הוי אלא לגז בעלמא. ונם קשה אמאי לא קאמרי דגנן התם בשתא היא דכריתת כדאמרינן הכא ונם ר' יהודה לתר לי דעתא דאמרינן שתיקתך יפה לין מדגורך תיפוק לי דשמא השתא היא דכריתת ומעיקרא היות אילונים כשנגשה ואין לה כתובה ול"ל דאילונים לא מצי למימר השתא היא דכריתת דלא שכיח תתרפא: **א)** אבן הכא קשה דלא מיירי בעקר מדקאמר איכי קיים לה בירה כתן ת"ל אין לאו יודעין כלל שהוא עקר ור"ל דהכא קאי אהא דאמרינן לעיל נשתא נשליפי ולא היו לה בנים ושהתה עם שני אנשים עשר שנים עם כל אחד והיה אומרת מיירי ואין לי לאוליפי כלא כתובה אע"פ שיש לו לגרשני בדין מ"מ לא הוחזקתי לעקרה כי לא שביתי כי אם שתי פעמים עשר שנים ושאת הפעם איכו מן המספר כי בשבילך הוא וכתובה אין לי לספסד בשתי פעמים כדפרישנא דדוקא להנשא אחרים והוא אומר מיגה ואיכו אומר לעקרה ואין לה כתובה. אבל בהלכות נדולות איתא דהכא מיירי בתוך עשר שנים ובבאה ממחמת טענה והיהיא דנגרים מיירי בשאינה באה מחמת טענה ואי תקשי ת"ל סיבי הוה אמרינן מתחלה יוצאת ויטעלת כתובה ליתא לה זיל לא מפקדת ותה לני לדנרייה. ר"ל דהתם מיירי דקאמרה שאין יודעו יודה מתן ולא נהיתני מגיאתו: לשנות נדבר הכלים. ת) ר"מ דאין זה שני גמור שהרי אמרה אחרי לוותי איתה לי עדנה כנישותא בלומר איני נבהלה אם אלך כי מרבתי נדה ואחרתי לגעורי אבן ואחרני זקן יולדי בנים. והמפרשים שאין זה שני גמור לפי שנות וסו' ועי' היטב בתוס' על התורה ובדברי הריב"ח שם מה שהביא בשם תוס' דלמלן. ג) ר"ל כיון דלא מפקדת לא יענשת אבל אי מפקדת ת"ל ליתן כתובה ר"ל דלפי מאי דפרישת וכו'.

מסורת הש"ס

ת) שנת קיח. גיטין מנ: קדושין לה., כ) סוף מס' ד"ח (כ"מ פז.), ג) (כתובות סד.), ד) (נדה מז.), ה) ס"ל גלוח ליט, ו) (ש"ת נחן), ז) כפ"ל: כן, ח) (נקמן קטן.), ט) (עיין רש"ל מנהדרין נט: סד"ה נמנה), יהרי פריה ורביה), י) (נדרים נא. וע' נהרין שם וכתוספות שם).

תורה אור השלם

1. ויברך אתם אלהים ויאמר להם אלהים פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשהו ורדו בדגת הים ובעוף השמים ובכל חיה הרמשת על הארץ:
בראשית א כח
2. ויאמר לו אלהים אני אל שדי פרה ורבה גוי וקהל גוים יהיה ממך ומלכים מחלציך יצאו:
בראשית לה יא
3. אל תוכח לץ פן ישנאך הוכח לחכם ויאהבך: משלי ט ח
4. (נח) ויצוו אל יוסף לאמר אביך צוה לפני מותו לאמר: (יז) כה תאמרו ליוסף אנא שא נא פשע אחיך וחטאתם כי רעה גמלוך ועתה שא נא לפשע עבדי אלהי אביך ויבך יוסף בדברם אליו:
בראשית נ נח-יז
5. ויאמר שמואל איך אלך ושמע שאול והרגני ויאמר יי עגלת בקר תקח בידך ואמרת לזבח ליי באתי:
שמואל א טז ב
6. ותצחק שרה בקרבה לאמר אחרי בלתי היתה לי ערנה ואדני זקן:
בראשית יח יב
7. ויאמר יי אל אברהם למה זה צחקה שרה לאמר האף אמנם אלד ואני זקנתי:
בראשית יח יג

הגהות הב"ח

(א) הוס' סד"ה כי הא וכו' אם יכול להתקשות ויש לו כח לכל הפחות וכו' דיש לה תוספת:

מוסף רש"י

שנאמר אביך צוה וגו'. שיגו נדבר מפני השלום. כי לא צוה יעקב קן, אלא מחמד יוסף בעיניו (בראשית ל מז). ולבסוף כתיב ואני זקנתי. היא אמרה ואדוני זקן אמר לי הקב"ה שהיא אומרה ואני זקנתי (כ"מ 19:). חוטרא לידה ומרה לקבורה. שיתמיך בידי בזקנתי ותשען עליו וכיום מותי יקברני (כתובות סד.).

תוס' חד מקמאי

בכתובה ה"ל בהלייתני ואיני יודע אם פרעתיך שחייב לדברי הכל כדתנן ההוא בהנזיל ויטא אבל במלוה דר"ג נבי מוכה עין טרון הבעל שמעולם לא נתחייב לה בכתובה ולפום הכי אי לאו משום מגי א"נ משום חזקה דגופה הוה איהו מהימן:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com